

Nr 11.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ändring av villkoren för lån från Norrbottens nybyggeslånefond m. m.; given Stockholms slott den 7 januari 1926.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Sven Linders.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 januari 1926.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS.
SCHLYTER, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Departementschefen, statsrådet Linders anför:

I proposition nr 139 till 1919 års lagtima riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag angående bland annat byggnadslån till innehavare av sådana krononybyggen, som upplåtits vid disposition av överlopsmarker nedanför odlingsgränsen inom Arjeplogs, Jokkmokks och Gällivare socknar av Norrbottens län. Anledningen var, att särskild statshjälp befunnits nödvändig, för att dessa nybyggen skulle bliva vederbörligen bebyggda. Länsstyrelsen i Norrbottens län hade beräknat totalkostnaden för dessa byggnadslån till 458,000 kronor att utgå med vissa belopp under åren 1919—1922. Norrländska kolonisationskommittén ansåg av närmare angiven anledning beloppet kunna nedsättas, utan att dock kunna angiva huru mycket, och tillstyrkte för år 1919 ett anslag av 100,000 kronor. Vederbörande departementschef anslöt

sig i huvudsak till kommitténs förslag beträffande byggnadslånen. I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att inrätta en särskild fond, benämnd Norrbottens nybyggeslånefond, från vilken fond medel finge i mån av tillgång disponeras för utlämnande av lån till innehavare av förenämnda krononybyggen, samt att såsom kapitalökning till fonden anvisa för år 1919 å tilläggsstat ett reservationsanslag av 100,000 kronor. Detta bifölls av riksdagen (skr. nr 319), som tillika godkände vissa av departementschefen i statsrådsprotokollet föreslagna allmänna villkor och bestämmelser för lån från fonden.

Kungörelse angående sagda lånevillkor utfärdades den 19 juni 1919 (nr 394).

På framställning av Kungl. Maj:t har riksdagen 1920 såsom ytterligare kapitalökning till fonden anvisat 200,000 kronor. Av den summa å sammanlagt 300,000 kronor, som sålunda tillförts fonden, voro vid utgången av budgetåret 1924—1925 i runt tal 225,000 kronor odisponerade.

Jag har tidigare denna dag under nionde huvudtiteln, punkt 91, odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl., anmält riksdagens skrivelse den 4 maj 1920, nr 162, angående vidtagande av åtgärder för beredande av bättre bostäder åt befolkningen i övre Norrland ävensom de yttranden, som över sagda skrivelse avgivits av vederbörande myndigheter.

Jag anhåller nu att få åberopa vad därvid anfördes samt hänvisa till de utredningar och förslag, som, enligt vad vid nyssnämnda punkt återgivits, utförts och framställts av myndigheterna, särskilt länsstyrelsen i Västerbottens län och statskontoret.

I nämnda sammanhang uttalade jag, att vissa statsåtgärder syntes vara av nöden för beredande av förbättrade bostäder åt befolkningen inom vissa delar av övre Norrlands fjällbygder. Jag framhöll vidare, bland annat, att frågan om vidtagande av dylika åtgärder lämpligen borde — på sätt myndigheterna ifrågasatt — så tillvida uppdelas, som olika anordningar borde ifrågakomma beträffande å ena sidan under nyttjanderätt, jämlikt kungörelsen den 3 juni 1915 (nr 169), å kronoparker och överloppsmarker ovan odlingsgränsen i Västerbottens och Norrbottens län upplåtna s. k. fjällägenheter samt å andra sidan ovan odlingsgränsen belägna krononybyggen ävensom lägenheter, som därstädes innehades under stadgad åborätt, samt eventuellt jämväl därstädes befintliga i enskild besittning varande skattelagda hemman och lägenheter.

Beträffande byggnadsfrågans ordnande för först nämnda grupp av lägenheter framställde jag förslag under förberörda punkt i nionde huvudtiteln, varjämte jag anhöll att i annat sammanhang få återkomma till spørsmålet, i vad det avsåge den senare gruppen av lägenheter.

I enlighet härmed får jag nu för Kungl. Maj:t angiva min ståndpunkt till det förslag, som i sistberörda del av frågan framställts av myndigheterna.

Innan så sker, vill jag dock i detta sammanhang erinra om den huvudsakliga innebörden av sagda förslag.

Länsstyrelsen i Västerbottens län hemställer beträffande i enskild besittning varande hemman och lägenheter ovan odlingsgränsen, att en lånefond på 25,000 kronor måtte inrättas för att bereda mindre bemedlade eller obemedlade ägare eller innehavare av hemman och lägenheter ovan odlingsgränsen möjlighet att på vissa villkor erhålla lån för förbättrande av sina bostäder.

Statskontoret avstyrker, med hänsyn till befarade konsekvenser, länsstyrelsens förslag, i vad det avsåge lån till innehavare av i enskild ägo varande hemman och lägenheter, men tillstyrker inrättande av en lånefond till belopp av förslagsvis 15,000 kronor, benämnd Västerbottens bostadsförbättringslånefond, varur lån på i tillämpliga delar samma villkor som de i kungörelsen den 19 juni 1919 (nr 394) angående villkor för lån från Norrbottens nybyggeslånefond angivna skulle få utlämnas till innehavare av krononybyggen och lägenheter, som innehavas med åborätt, ovan odlingsgränsen i Västerbottens län i och för förbättrande av deras bostäder.

Vad beträffar de åberopade villkoren för lån från Norrbottens nybyggeslånefond, må erinras därom, att denna fond förvaltas av statskontoret samt att medel därur i mån av tillgång ställas till länsstyrelsens i Norrbottens län förfogande för utlämnande av byggnadslån till innehavare av krononybyggen, vilka upplåtits vid disposition av överloppsmarker nedanför odlingsgränsen inom Arjeplogs, Jokkmokks och Gällivare socknar av nämnda län. För lånerörelsen gälla vissa allmänna villkor och bestämmelser, varav de huvudsakliga äro följande.

Nybyggare, som med hänsyn till omfattningen av det åt honom upplåtna nybygget eller på grund av andra omständigheter prövas därav vara i behov, må av länsstyrelsen beviljas lån ur fonden för utförande av byggnadsarbeten å nybygget. Lånet utgår med $\frac{3}{4}$ av det belopp, vartill byggnadskostnaden — utöver värdet av virke från nybyggets skog — beräknats, dock högst 2,000 kronor. Av lånet utbetalas 500 kronor antingen mot vederhäftig borgen eller annan godkänd säkerhet, då lånet beviljats, eller ock utan dylik säkerhet, då byggnadsarbete utförts till ett värde av minst 700 kronor, virkesvärdet oberäknat, 500 kronor då mangårdsbyggnaden kommit under tak, enahanda belopp då uthusbyggnaden i sin helhet kommit under tak samt återstoden då byggnaderna blivit vederbörligen fullbordade. Därest å nybygge arbeten för uppförandet av åbyggnader redan blivit utförda, vilka arbeten ej blivit fullbordade eller kunna anses ändamålsenliga, kan efter särskild prövning lån beviljas. Byggnadslånet uppdelas i två lika stora delar, en stående del och en amorteringsdel, och gäller i fråga om lånets gäldande och i andra avseenden i tillämpliga delar, vad som är eller framdeles kan bli föreskrivet rörande egnahemslån för bostadslägenhet ur statens egnahemslånefond. Till betalande av ränta och avbetalning skall i första rummet användas å låntagaren belöpande andel i avkastningen från den särskilda allmänning, som tillagts socknens nybyggen. Nybyggare, som erhållit byggnadslån, skall — vid äventyr att förklaras förlustig besittningsrätten till nybygget — iakttaga och uppfylla de villkor, som vid lånets beviljande föreskrivits i fråga om byggnadsskyldighetens utförande, lånets amortering och annat, vars iakttagande måste anses vara av synnerlig vikt. Vad sålunda stadgats skall gälla även ny åbo. Slutligen stadgas, att nybygge, för vilket

byggnadslån lämnats, icke må omföras till skatte, med mindre innehavaren i vederbörlig ordning medgivit, att in-teckning till säkerhet för lånet och de därvid förbundna villkoren må erhållas i fastigheten. Om skatteomfö-ring beviljas, skall länsstyrelsen, bland annat, ombesörja, att första in-teckning till säkerhet för byggnadslånet beredes i det till skatte omförda nybygget.

*Departements-
chefen.*

För egen del kan jag biträda det av länsstyrelsen i Västerbottens län och av statskontoret framförda förslaget, att åtgärder, i form av utlämnande av statslån, vidtagas för förbättrande av bostäder å andra lägenheter ovan odlingsgränsen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker än sådana, som upplåtits enligt förenämnda kungörelse den 3 juni 1915 (nr 169). Vad angår frågan om lånen skola förbehållas innehavare av krono-nybyggen och kronolägenheter eller om jämväl självägare i berörda trakter skola kunna ifrågakomma till erhållande av lån, torde den av statskontoret föreslagna inskränkningen visserligen hava visst fog för sig, men icke förty anser jag mig böra, med anslutning till vad länsstyrelsen i Västerbottens län anfört, förorda, att lånemöjligheter stå öppna även för självägare. Detta torde ej kunna befaras medföra mera allvarliga konsekvenser, enär förhållandena i fjälltrakterna äro så egenartade, att de omständigheter, som motivera särskilda åtgärder för ordnandet av den i dessa bygder bosatta, fattiga befolkningens bostadsfråga, icke torde vara för handen i landets övriga delar. Vad angår villkoren för lånens utlämnande, kan jag godtaga förslaget, att för den nya lånerörelsen böra i tillämpliga delar gälla samma bestämmelser som i fråga om lån från Norrbottens nybyggeslånefond. Detta torde, bland annat, innebära, att, när lån utlämnas till innehavare av en under äganderätt innehavd lägenhet, första in-teckning i lägenheten bör såsom säkerhet avlämnas i samma ordning, som för egnahemslån är gällande. Vid nu berörda lånerörelse lär det vidare bliva ganska vanligt, att lån utlämnas icke för nyuppförande av byggnader utan för förbättrande av äldre sådana. Jämväl i vissa andra hänseenden torde omformulering av de för Norrbottens nybyggeslånefond gällande villkor bliva erforderlig, innan de kunna tjäna såsom mönster för bestämmelser för den nya lånerörelsen.

Förslaget att för här avsedda ändamål inrätta en ny fond kan jag icke biträda. Någon större svårighet för att låta jämväl ifrågavarande lån utgå från Norrbottens nybyggeslånefond lär icke föreligga, och torde, för den händelse riksdagen bifaller förevarande förslag, det böra få ankomma på Kungl. Maj:t att, i överensstämmelse med vad som ovan anförts, vidtaga nödiga jämkningar i föreskrifterna för Norrbottens nybyggeslånefond, vilken fond i så fall torde böra benämnas Västerbottens och Norrbottens nybygges- och bostadsförbättringslånefond. Från fonden torde medel, i mån av tillgång och efter Kungl. Maj:ts närmare fördelning, böra ställas till länsstyrelsernas i Västerbottens och Norrbottens län förfogande för utlämnande av lån i enlighet med de föreskrifter, som sålunda skulle bliva för lånerörelsen gällande. Med här föreslagna anordning avses givetvis icke någon förändring av ifrågavarande

fonds ursprungliga uppgift eller grunderna härför utan allenast en utvidgning av fondens tillämplighetsområde.

För den sålunda vidgade lånerörelsen torde ej påkallas ökning av Norrbottens nybyggeslånefond, vilken, såsom ovan anförts, förfogar över ett kapital av 300,000 kronor, varav i runt tal 225,000 kronor voro odisponerade den 1 juli 1925. Bemyndigande torde emellertid böra av riksdagen inhämtas för Kungl. Maj:t att på ovan angivet sätt disponera fondens tillgångar.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att av Norrbottens nybyggeslånefond, vilken fond härefter skall benämnas Västerbottens och Norrbottens nybygges- och bostadsförbättringslånefond, medel jämväl må i mån av tillgång och efter Kungl. Maj:ts närmare fördelning ställas till länsstyrelsernas i Västerbottens och Norrbottens län förfogande för utlämnande av lån till innehavare av andra lägenheter ovan odlingsgränsen inom sagda läns lappmarker, än sådana som upplåtits enligt kungörelsen den 3 juni 1915 (nr 169), för förbättrande av bostadsförhållandena å sagda lägenheter;

dels ock förklara, att för denna lånerörelse skola i huvudsak gälla de bestämmelser, jag ovan tillstyrkt.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Rune Thygesen.
